

NIEPOWTARZALNOŚĆ INDYWIDUALNYCH CECH PISMA ORAZ CZYNNIKI WPLYWAJĄCE NA ICH DEFORMACJĘ WYKORZYSTYWANE W DIAGNOSTYCE CHORÓB

EUGENIA GŁĄB

Streszczenie: Psychografologia w obecnym czasie jest wykorzystywana w wielu dziedzinach życia. Wiedzę tą stosuje się nie tylko przy rekrutacji nowych pracowników, w sądownictwie czy kryminalistyce, ale również w wielu przypadkach jest pomocna przy diagnozowaniu stanu zdrowia psychicznego i fizycznego człowieka. Na świecie przeprowadzono już wiele naukowych badań potwierdzających dużą skuteczność tej metody. Jednak nie zawsze udaje się wyodrębnić zespół cech graficznych należących tylko do danego schorzenia. Zdarza się, że owe grupy znaków pisemnych można przyporządkować kilku dolegliwościom. Daje to i tak pewne ukierunkowanie w diagnozowaniu.

Słowa kluczowe: Psychografologia, proces indywidualizacji pisma, deformacja pisma.

Interesujące jest badanie zależności, jaka istnieje pomiędzy pismem ręcznym, a psychiką, cechami charakteru czy stanem zdrowia psychicznego i fizycznego człowieka. Na podstawie przeprowadzonych na całym świecie badań wynika, że indywidualizm pisma i jego ścisły związek z psychiką człowieka jest niepodważalny. W Polsce dopiero od kilku lat obserwuje się wzrost zainteresowania psychografologią. Aktualnie wiele prac grafologicznych poświęconych jest tematyce schizofrenii, udarom mózgu, depresji, amnezji, dysgrafii, wpływowi alkoholu i narkotyków oraz innym czynnikom wpływającym na deformacje pisma ręcznego jak również rozpatrywana jest osobowość człowieka i jego cechy charakteru.

W procesie pisania udział bierze bardzo duża ilość różnego rodzaju czynników o charakterze psychiczno-somatycznym. Sposób wzajemnego współdziaływania poszczególnych układów jest niepowtarzalny i bardzo osobisty. Czynność psychiczna, jaką jest zdolność pisania należy do bardziej skomplikowanych, dlatego u człowieka pojawia się dość późno w porównaniu z innymi umiejętnościami. Aby mogła powstać ta zdolność, w kształtowaniu podstaw organicznych człowieka muszą być zaangażowane takie systemy jak: układ nerwowy, naczyniowy, oddechowy, kostno-ruchowy, korowo-mózgowy, czuciowo-zmysłowy, kojarzeniowy oraz miękkie struktury nawierzchni.

Pisanie w pierwszym etapie jest czynnością umysłową, która zmienia się w drugiej fazie w czynność motoryczną, czyli podlega procesowi automatyzacji. Przeobrażenie to dokonuje się pod wpływem wielu różnych czynników i wpływa na wykształcenie się w piśmie określonych cech graficznych. Do tych czynników między innymi należą:

- czynniki psychiczne, które odpowiadają za treść przenoszonych informacji takich jak zdolność spostrzegania i zapamiętywania, związanych z intelektem, pamięcią, wolą i temperamentem;
- czynniki fizyczne odpowiedzialne za przeniesienie informacji na papier, które nadają ostateczny kształt pismu, czyli związane z budową układu kostno-mięśniowo-ruchowego, przede wszystkim przedramienia, dłoni i palców;
- warunki sytuacyjne w których odbywa się proces pisania.

Wiek 25 ÷ 60 lat uznawany jest za okres dojrzałości pisarskiej, któremu towarzyszy względna stabilność grafizmu. Zmiany w ustabilizowanym piśmie spowodowane mogą być

różnymi czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Przyjmuje się, że proces degradacji pisma zaczyna się od 60 roku życia, ale oczywiście nie dotyczy to każdego.

Pismo oprócz tego, że podlega procesowi indywidualizacji, jest podatne na zmiany spowodowane różnymi przyczynami. Ponieważ jest ono rezultatem wspólnej pracy mózgu, nerwów, mięśni i stawów, choroba lub osłabienie jednego z tych układów uwidacznia się w sposobie pisania. Istnieje jeszcze wiele innych czynników wpływających na obraz pisma i mających różne pochodzenie. Czasami występuje między nimi wzajemna zależność np. wiek i choroba. Procesowi starzenia towarzyszy stopniowe osłabienie organizmu i to może być przyczyną wystąpienia wielu chorób. Zmiany w organizmie dokonujące się w tym okresie życia są nieodwracalne. Dotyczy to również zmian w piśmie, które okresowo ulegają nasileniu lub osłabieniu w stosunku do wcześniejszego wzoru pisma.

Inną przyczyną występowania czynników zaburzających jest zawodowa praca fizyczna. Udowodniono empirycznie, że długoletnia praca fizyczna wpływa destrukcyjnie na obraz graficzny pisma. Razem z wydłużaniem się stażu pracy zmiany w piśmie stają się coraz bardziej wyraźne, jak również obejmują coraz większy zakres.

Przekształcenia w piśmie występują również przy wielu dolegliwościach fizycznych. Na przykład ciężkim uszkodzeniem ciała, które powstają na skutek wypadków, często towarzyszy uszkodzenie narządów i utrata krwi, Tego typu przypadłości powodują osłabienie zdolności psychomotorycznych. Ograniczenie całkowite lub częściowe motoryki powoduje również wylew krwi do mózgu, który powstaje na skutek zamknięcia dopływu krwi przez skrzepinę do części mózgu lub krwotok z mózgowych naczyń krwionośnych. Natomiast deformacje w grafizmie u osób cierpiących na choroby serca, reumatyczne, stany zapalne kończyn górnych są postępujące i zależą od chwilowego samopoczucia. W zaburzeniach przemijających i chorobach psychicznych zmianą ulegają w sposób zbliżony te same cechy pisma.

Jeszcze o jednej grupie należy tu wspomnieć. Dotyczy ona wpływu na pismo: alkoholu, narkotyków i trucizn niemetalicznych.

Alkohol etylowy jest używką bardzo rozpowszechnioną, chociaż jest on zaliczany do trucizny narkotycznej, działającej destrukcyjnie na ośrodkowy układ nerwowy. Liczne badania dotyczące poalkoholowych zmian w piśmie ręcznym pozwoliły na wyciągnięcie następujących wniosków:

1. Przy stężeniach alkoholu we krwi równym $0,4 \div 0,6 \text{ ‰}$ pojawiają się już zmiany w obrazie pisma ręcznego.
2. Zmiany w piśmie pogłębiają się w miarę wzrostu stężenia alkoholu we krwi prowadząc do całkowitego rozkładu struktury graficznej.
3. Zakłócenia w piśmie spowodowane działaniem alkoholu są zawsze indywidualne u różnych osób i zależą, np. od fazy upojenia, płci, wieku i stanu psychicznego.

W ostatnich latach bardzo wzrosła liczba osób, a zwłaszcza dzieci i młodzieży, zażywających narkotyki. Warto, dlatego poznać zmiany w piśmie, które występują u narkomanów. Zalicza się między innymi do nich: falistość podstawowej linii pisma, nierówność odstępów międzywierszowych, zmienianie pisma prawo- lub lewoskośnego na prostopadłe, natomiast pismo wachlarzowate zauważa się u osób, które przed chorobą piisały prostopadłe. Występuje wyraźna tendencja do minimalizacji pisma w przypadku głodu narkotycznego, przechodzenie z wyższej formy impulsu w niższą, np. z impulsu wyrazowego w sylabowy, z sylabowego w literowy. Natomiast impuls mieszany typowy jest dla pisma narkomanów, wpływa na płynność linii zmieniającą się jedynie w momencie głodu narkotycznego. Dewiacje te polegają głównie na występowaniu drżenia w kreśleniu poszczególnych liter. W stanie odurzenia i w ogólnym stanie nałogu płynność pisma nie ulega większym zmianom.

Trucizny niemetaliczne na ogół wywołują natychmiastowe objawy zatrucia. Szybko przenikają do organizmu i atakują centralny oraz obwodowy układ nerwowy. W większości przypadków są to gazy lub łatwo lotne ciecze. Zalicza się do nich między innymi: siarkowodór, dwusiarczek węgla, brom, chloroform, dwutlenek siarki, tlenek węgla, cyjanowodór, a także benzynę bezołowiową i fluor. Przy ostrym zatruciu truciznami niemetalicznymi mogą pojawić się zaburzenia grafizmu podobne do występujących w stanach upojenia alkoholowego lub występujące po zażyciu narkotyków.

Jak wykazały liczne badania naukowe, tak samo jak nie istnieją dwie jednakowe osobowości, tak nie ma też dwóch identycznych obrazów pisma. Pismo każdego człowieka stanowi niepowtarzalną, jedyną harmonijną całość, która jest niemożliwa do powtórzenia i pomimo występowania różnych czynników zakłócających graficzny obraz nie traci własnej indywidualności. Natomiast występowanie deformacji pisma w rękopisie badanego pomaga w pomocniczym diagnozowaniu wielu schorzeń.

LITERATURA

1. Chłopicki W., Olbrycht J.; Wypowiedzi na piśmie jako objawy zaburzeń psychicznych; Warszawa, 1955
2. Gawda B.; Pismo a osobowość człowieka; UMCS; Lublin, 2000
3. Gawda B.; Psychologiczna analiza pisma; UMCS; Lublin, 1999
4. Grabowska A.; Z badań nad mechanizmami percepcji pisma; PAN; Wrocław, 1983
5. Hill B.; Tajniki pisma; Tetris; Warszawa, 1992
6. Kegel Z.; Dowód z ekspertyzy pismoznawczej w polskim procesie karnym; Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, 1973
7. Lücke A.; Sztuka pisania, czyli Ty i Twój charakter; Luna; Wrocław, 1993
8. Pięciorek E.; Deformacje pisma ręcznego a zwłaszcza wpływ ciężkiej pracy fizycznej na jego obraz; w: Zeszyty metodyczne - Badania dokumentów; CLK KGP; Warszawa, 1999
9. Pilarski M.; Wpływ alkoholu na grafizm; w: Zeszyty metodyczne - Badania dokumentów; Nr 5; CLK KGP; Warszawa, 1999
10. Rypiński P.; Dysgrafia – możliwość identyfikacji; w: Zeszyty metodyczne - Badania dokumentów; Nr 3; CLK KGP; Warszawa, 1999
11. Skubisz S.; Dowód z ekspertyzy pism patologicznych; Wyd. Zakamycze; Zakamycze, 2004
12. Walczak M.; Zmiany poalkoholowe w piśmie ręcznym na przykładzie czytelnych i nieczytelnych podpisów; w: Zeszyty metodyczne - Badania dokumentów; Nr 5; CLK KGP; Warszawa, 1999
13. Widła T.; Cechy płci w piśmie ręcznym; UŚ; Katowice, 1986
14. Wojciechowski L.; Zmiany w piśmie osób po przebytych udarach mózgu; w: Zeszyty metodyczne - Badania dokumentów; Nr 12; CLK KGP; Warszawa, 2001
15. Wróbel G.; Próby wyznaczenia cech płci w piśmie ręcznym; w: Zeszyty metodyczne - Badania dokumentów; Nr 3; CLK KGP; Warszawa, 1999
16. Zajęczkowski J.P.; Grafologia; Rój; Warszawa, 1990